

Regeringens proposition

2005/06:191

Ändring i lagen om elektronisk kommunikation

Prop.
2005/06:191

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Harpsund den 16 mars 2006

Göran Persson

Ulrica Messing
(Näringsdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en ändring i lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation.

Enligt förslaget utvidgas möjligheterna att förplikta en operatör att mot marknadsmässig ersättning tillhandahålla samlokalisering eller andra möjligheter till gemensamt utnyttjande av egendom eller annat så att en sådan åtgärd får vidtas om den är av betydelse för att skydda miljön eller för att uppnå mål för fysisk planering, eller om det krävs för att skydda folkhälsa eller allmän säkerhet.

Det föreslås också att det i samband med ett förpliktande om samlokalisering skall gå att förplikta operatören att mot ersättning för uppkomna kostnader genomföra stagning eller påbyggnad av en mast för elektronisk kommunikation eller andra liknande åtgärder som krävs för att ett tillhandahållande av samlokalisering m.m. skall kunna ske. Ett sådant förpliktande får inte innebära en skyldighet att byta ut en befintlig mast mot en ny.

Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 juli 2006.

1	Förslag till riksdagsbeslut.....	3
2	Förslag till lag om ändring i lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation.....	4
3	Ärendet och dess beredning.....	5
4	Bakgrund	5
4.1	Allmänt	5
5	Gällande rätt	7
5.1	EG-direktiven på området för elektronisk kommunikation	7
5.2	Lagen om elektronisk kommunikation	7
6	Överväganden och förslag.....	9
6.1	Ändring i lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation	9
6.2	Handledning för hantering av mastutbyggnad.....	17
6.3	Övriga frågor.....	18
7	Ikraftträdande	18
8	Ekonomiska konsekvenser	18
9	Författningskommentar	21
Bilaga 1	Sammanfattning av betänkandet (SOU 2005:97).....	23
Bilaga 2	Utdrag ur författningsförslagen i betänkandet (SOU 2005:97)	29
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanser (SOU 2005:97)	30
Bilaga 4	Lagrådsremissens lagförslag	31
Bilaga 5	Lagrådets yttrande	32
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 16 mars 2006	34

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2005/06:191

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 14 § lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

14 §

En operatör får även i annat fall än enligt 8 § 5 förpliktas att mot marknadsmässig ersättning tillhandahålla samlokalisering eller andra möjligheter till gemensamt utnyttjande av egendom eller annat, om det *krävs* för att skydda *miljö, folkhälsa eller allmän säkerhet* eller för att uppnå mål för fysisk planering.

En operatör får, *efter ansökan av en annan operatör*, även i annat fall än enligt 8 § 5 förpliktas att mot marknadsmässig ersättning tillhandahålla *sökanden* samlokalisering eller andra möjligheter till gemensamt utnyttjande av egendom eller annat, om det

1. är av betydelse för att skydda miljön eller för att uppnå mål för fysisk planering, eller

2. krävs för att skydda folkhälsa eller allmän säkerhet.

Ett förpliktande enligt första stycket får innefatta en skyldighet för den förpliktade att mot ersättning för uppkomna kostnader genomföra stagning eller påbyggnad av en mast för elektronisk kommunikation eller andra liknande åtgärder som krävs för att ett tillhandahållande skall kunna ske. Förpliktandet får inte innebära en skyldighet att byta ut en befintlig mast mot en ny.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2006.

3 Ärendet och dess beredning

Regeringen beslutade den 17 februari 2005 att tillkalla en särskild utredare för att undersöka behovet av ändrade regler för samutnyttjande av master m.m. som ingår i allmänna kommunikationsnät för elektronisk kommunikation (Samlokaliseringsutredningen).

Utredaren lämnade i november 2005 delbetänkandet När en räcker – mastdelning för miljön SOU (2005:97). En sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 1*. Utdrag ur utredningens förslag till författningsändringar finns i *bilaga 2*. Betänkandet har remitterats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissvaren och en remissammanställning finns tillgängliga i Näringsdepartementet (N2005/8925/ITFoU). Ett utkast till proposition har beretts med Post- och telestyrelsen.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 23 februari 2006 att inhämta Lagrådets yttrande över det lagförslag som finns i *bilaga 4*.

Lagrådets yttrande finns i *bilaga 5*.

Regeringen har i huvudsak följt Lagrådets förslag och synpunkter. Lagrådets synpunkter behandlas i avsnitt 6.1 och i författningskommentaren.

4 Bakgrund

4.1 Allmänt

Under senare år har betydelsen och utbyggnaden av olika elektroniska kommunikationsnät ökat kraftigt. Det handlar inte minst om olika typer av trådlösa nät för t.ex. telefoni och bredbandsanslutningar. Framförallt har utvecklingen av de mobila näten och tjänsterna genomgått en mycket snabb utveckling.

Det äldsta mobilsystemet som fortfarande används – NMT 450 – togs i bruk hösten 1981. Under 1980-talet startade också Comviq AB (numera Tele2 AB (publ)) ett konkurrerande nät men det dröjde ända till hösten 1992 innan användningen av mobiltelefoni sköt fart. I dag finns fyra GSM-nät, tre UMTS-nät (3G) samt ett NMT-nät i drift.

Licensen för TeliaSonera ABs (TeliaSonera) NMT 450-nät löper ut i och med 2007 års utgång, och en ny licens i ett närliggande frekvensutrymme har auktionerats ut av Post- och telestyrelsen (PTS). Denna auktion vanns av Nordisk Mobiltelefon AB som avser bedriva mobilkommunikation med digital teknik, CDMA 450.

Licenser för GSM innehas av TeliaSonera, Vodafone Sverige AB (Vodafone), Tele2 AB (publ) (Tele 2) och Swefour GSM AB. Swefour GSM AB bedriver verksamhet genom det helägda dotterbolaget Spring Mobil AB. Banverket driver ett nät avsett för mobil kommunikation inom järnvägssektorn enligt en GSM-standard.

Licenser för UMTS innehas av Svenska UMTS Licens AB (SULAB), Vodafone samt HI3G. TeliaSonera och Tele2 äger tillsammans Svenska UMTS Nät AB (SUNAB) som äger det gemensamma nätet. SUNAB äger i sin tur SULAB.

Andra nät är de som används för fast yttäckande radioaccess, FWA (fixed wireless access), vilket är en accessvariant för trådlöst bredband. Dessa nät drivs på nationell nivå av Teracom AB, Interloop AB samt TeliaSonera. Utöver detta finns ytterligare aktörer som har tilldelats tillstånd länsvis.

Nämnas kan också det framväxande radionätet RAKEL, som är ett gemensamt radiokommunikationssystem för skydd och säkerhet som Krisberedskapsmyndigheten skall bygga ut under 2005–2010, samt Teracoms marknät för rundradio.

Utvecklingen på marknaden för mobil kommunikation har varit mycket expansiv och de senaste årens utbyggnad av främst UMTS, där operatörerna snabbt skulle nå en hög befolkningstäckning, har i allt högre grad aktualiserat behovet av att i samband med utbyggnaden av elektroniska kommunikationsnät kunna ta bättre hänsyn till den inverkan som master med tillhörande utrustning har på miljön och landskapsbilden. Som exempel kan nämnas att antalet mobilabonnemang ökade från cirka 0,46 miljoner 1990 till 2,5 miljoner 1996. I juni 2005 uppskattade PTS att det fanns 8,98 miljoner mobilabonnemang och att 92 % av Sveriges befolkning i åldern 16 till 75 år använder mobiltelefon.

Framtida behov av basstationer och master

Såväl UMTS-utbyggnaden som utbyggnad av andra trådlösa elektroniska kommunikationsnät kräver nybyggnation av master för inplacering av antenner för att önskad täckning skall uppnås.

Beträffande UMTS-utbyggnaden har utredningen bedömt att det finns ett återstående behov av att bygga 8 000 master.

I ett beslut den 21 oktober 2005 har PTS beslutat att sänka kravet på signalerna från basstationerna i vissa områden. I beslutet konstaterar PTS att det finns ett återstående behov av 7 930 nya basstationer och uppger att sänkningen av signalstyrkan innebär att antalet basstationer skulle kunna minska med upp till 25 %. Detta påverkar även behovet av nya master, dock är det oklart i vilken omfattning. Behovet av nya master torde dock vara väsentligt mindre genom att antenner placeras på existerande bebyggelse eller genom tillkommande samlokaliseringar.

Sammantaget är det därför svårt att med någon närmare precision uppskatta det totala antalet nya master för UMTS. Behovet torde dock väsentligt understiga de 8 000 master som utredningens angivit.

Utbyggnaden av RAKEL och CDMA-450 kommer till största delen att ske genom samlokaliseringar, varför antalet nya master för denna utbyggnad inte blir särskilt omfattande. Detta kommer att ytterligare förstärka den betydande och växande marknaden för inplaceringar som också utredningen konstaterat. Som utredningen redovisat nyttjas även master i stor utsträckning av mer än en operatör. Av betydelse är också de bilaterala ramavtal som finns mellan alla större operatörer, vilket underlättar samlokaliseringen och således påverkar utvecklingen positivt.

5 Gällande rätt

5.1 EG-direktiven på området för elektronisk kommunikation

Tillhandahållandet av nät och tjänster för elektronisk kommunikation regleras ytterst av de direktiv som Europeiska unionen har antagit på området. De direktiv som är av särskild betydelse för samlokalisering är Europarådets och parlamentets direktiv 2002/21/EG av den 7 mars 2002 om ett gemensamt regelverk för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster (ramdirektivet), direktiv 2002/20/EG av den 7 mars 2002 om auktorisation för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster (auktorisationsdirektivet) samt direktiv 2002/19/EG av den 7 mars 2002 om tillträde till och samtrafik mellan elektroniska kommunikationsnät och tillhörande faciliteter (tillträdesdirektivet). Av ramedirektivets artikel 12.2 framgår att medlemsstaterna får, särskilt när företagen saknar andra möjliga utvägar genom att miljö, folkhälsa eller allmän säkerhet behöver skyddas eller genom att mål för fysisk planering behöver uppnås, föreskriva gemensamt utnyttjande av "faciliteter" eller egendom (inbegripet fysisk samlokalisering) för ett företag som driver ett elektroniskt kommunikationsnät eller vidta åtgärder för att underlätta samordningen av offentliga arbeten endast efter skälig tid av offentligt samråd under vilket alla berörda parter måste ges tillfälle att yttra sig. Sådana föreskrifter om gemensamt utnyttjande eller samordning får innehålla regler för fördelning av kostnaderna för det gemensamma utnyttjandet av faciliteterna eller egendomen. Artikeln bygger på skäl 23 i direktivet.

5.2 Lagen om elektronisk kommunikation

Enligt lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation (LEK) kan en operatör som uppfört någon form av infrastruktur för elektronisk kommunikation förpliktas att mot ersättning låta en annan operatör använda sig av denna infrastruktur, dels för att skapa en effektivare konkurrens på en viss marknad, dels om det krävs för att bl.a. skydda miljön. Beslutande myndighet är Post- och telestyrelsen (PTS).

Samlokalisering av bl.a. miljöskäl

I 4 kap. 14 § LEK anges att en operatör får förpliktas att mot marknads-
mässig ersättning tillhandahålla samlokalisering eller andra möjligheter till gemensamt nyttjande av egendom eller annat även i andra fall än de som nämns i 8 § 5 samma kapitel, om detta krävs för att skydda miljö, folkhälsa eller allmän säkerhet eller för att uppnå mål för fysisk plane-

ring. Bestämmelsen baseras på skäl 23 i ramdirektivet samt artikel 12.2. Bestämmelsen skall läsas mot lagens portalbestämmelse i 1 kap. 1 §, där det anges att lagens syfte bl.a. är att enskilda och myndigheter skall få tillgång till säkra och effektiva elektroniska kommunikationer.

Reglerna om samlokalisering av miljöskäl enligt LEK har tillämpats i ett fåtal fall. PTS hade i februari 2006 mottagit elva ansökningar om samlokalisering. Därefter har i nio av dessa fall frivilliga överenskommelser om samlokalisering träffats eller förhandlingar om samlokalisering påbörjats mellan parterna. PTS har endast haft anledning att tillämpa bestämmelsen i 4 kap. 14 § LEK i två fall. I båda fallen beslutade PTS att avslå begäran om samlokalisering. Som motiv till avslagen angavs att den operatör som ägde masten behövde kunna disponera eventuellt kvarvarande utrymme i masten för egen verksamhet samt att lagen inte gav utrymme att förplikta om anpassningsåtgärder. Ett av ärendena överklagades till länsrätten som konstaterade i dom den 1 juni 2004 att en operatör, med den nuvarande lagstiftningen, även har rätt att för sin egen räkning reservera ett rimligt förväntat framtida behov av kapacitet och att den eventuellt kvarvarande kapaciteten i den aktuella masten därmed inte kunde anses tillgänglig.

Samlokalisering av konkurrensskäl

Av 4 kap. 4 och 8 §§ LEK följer att en operatör, som har ett betydande inflytande på en viss marknad, får förpliktas att bl.a. uppfylla rimliga krav på tillträde till och användning av nät och tillhörande installationer för att tillhandahålla elektroniska kommunikationstjänster.

Enligt 8 § 5 får operatören med betydande inflytande förpliktas att erbjuda samlokalisering eller andra möjligheter till gemensamt nyttjande av tillhörande installationer. Innan det kan bli aktuellt att vidta en sådan åtgärd av konkurrensskäl krävs det dock att den relevanta marknaden definieras och analyseras. Detta görs fortlöpande av PTS.

PTS konstaterade i ett beslut den 15 september 2005 att den nationella grossistmarknaden för tillträde till och samtalsoriginering i allmänna mobilnät (marknad 15) är en relevant marknad, men att ingen operatör vare sig enskilt eller kollektivt har ett sådant betydande inflytande som avses i 8 kap. 6 § LEK. Samlokalisering av konkurrensskäl är således inte aktuellt för marknad 15 för närvarande.

PTS konstaterade i ett beslut den 2 juni 2005 att Teracom AB (Teracom) är att anse som en operatör med ett betydande inflytande på marknaderna för överföringstjänster för ljudradio och TV via marknätet (marknad 18), och att det därför finns skäl att ålägga bolaget skyldigheter. I beslut den 15 december 2005 ålade PTS Teracom sådana skyldigheter på dessa marknader med innebörden att en operatör bl.a. kan begära att få fysiskt tillträde till Teracoms nät för att sätta in egen utrustning (samlokalisering). Beslutet har överklagats av Teracom.

6.1 Ändring i lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation

Regeringens förslag: Möjligheterna att förordna om tillhandahållande av samlokalisering eller andra möjligheter till gemensamt utnyttjande av egendom eller annat enligt 4 kap. 14 § lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation utvidgas så att en sådan åtgärd får vidtas om den är av betydelse för att skydda miljön eller för att uppnå mål för fysisk planering, eller om den krävs för att skydda folkhälsa eller allmän säkerhet.

Ett förpliktande om samlokalisering får även förenas med en skyldighet för den förpliktade att mot ersättning för uppkomna kostnader genomföra stagning eller påbyggnad av en mast för elektronisk kommunikation eller andra liknande åtgärder som krävs för att ett tillhandahållande skall kunna ske. Ett sådant förpliktande får inte innebära en skyldighet att byta ut en befintlig mast mot en ny.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Utredningen föreslog också att i de fall som ersättning skall utgå för anpassningsåtgärder den ersättningen skall beaktas vid bestämmandet av ersättningen för inplaceringen.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag eller invänder inte mot det. Det gäller bl.a. *Kammarrätten i Stockholm*, *Post- och telestyrelsen (PTS)*, *Konkurrensverket*, *Boverket*, *Lantmäteriverket*, *Länsrätten i Norrbottens län*, *Tera-com AB*, *Svenska kommunförbundet* och *Landstingsförbundet*. *PTS* anser dock att eventuella kostnader för anpassningsåtgärder inte skall beaktas vid bestämmandet av avgiften för inplaceringen. *IT-företagen* och *TeliaSonera AB (publ)* anser att orden ”mot ersättning för uppkomna kostnader” i det av utredningen föreslagna andra stycket stryks, samt att orden ”den ersättning som skall utgå” i förslaget tredje stycke ersätts med ”de uppkomna kostnaderna”. Några remissinstanser, bl.a. *Vägverket*, *Vodafone* och *IT-företagen* anför att en skyldighet att samlokalisera inte får innebära bestående störningar eller försämrad funktion på den befintliga verksamheten. *Lantmäteriverket* pekar på att den föreslagna regleringen är beroende av andra omständigheter, t.ex. möjligheten att få ledningsrätt och att det skulle vara önskvärt med vissa ändringar för att underlätta för en operatör att genom tvång komma åt en mastägares infrastruktur. *Lantmäteriverket*, *PTS* och *Kungliga Tekniska högskolan (KTH) m.fl.* efterfrågar förtydliganden av hur prövningen av en begäran om samlokalisering förhåller sig till bl.a. bygglovsprocessen.

Länsstyrelsen i Skåne län anser att ett beslut om samlokalisering även skulle kunna innebära att en befintlig mast skall bytas ut mot en ny. *Länsrätten i Norrbottens län* anser att initiativrätten bör utvidgas till att omfatta kommuner och i de fall miljöprövning enligt miljöbalken aktualiseras även länsstyrelser.

Justitieombudsmannen (JO) efterfrågar bl.a. en närmare analys av den föreslagna bestämmelsens förenlighet med 2 kap. 18 § regeringsformen. Några av remissinstanserna har haft synpunkter av lagteknisk karaktär.

Skälen för regeringens förslag

Allmänt om behovet av förändringar

Under senare år har allt fler elektroniska kommunikationstjänster, t.ex. telefoni, och bredbandsanslutningar, börjat att tillhandahållas via trådlösa nät. Dessa nät består till stor del av antenner som är monterade i t.ex. master eller på byggnader av olika slag. Med hänsyn till den betydelse elektroniska kommunikationer har i dagens samhälle är det ett allmänt intresse att utbyggnaden av dessa nät kan fullföljas på ett för samhället så effektivt sätt som möjligt. I detta ligger att utbyggnaden sker med beaktande av såväl de mer tekniska kraven som andra för samhället viktiga intressen. I samband med utbyggnaden UMTS-näten (3G) har ett stort antal nya master tillkommit. Denna utbyggnad har väckt frågan om masternas inverkan på miljön och landskapsbilden och aktualiserat frågan om samlokalisering behövs i högre grad än vad som åstadkoms på frivillig väg och med stöd av gällande lagregler.

Att notera är också att såväl riksdagen som regeringen uttalat att utbyggnaden för nät för elektronisk kommunikation bör ske så att befintlig och nytillkommen infrastruktur samutnyttjas i största möjliga utsträckning utan att konkurrensen snedvrids (se prop. 2004/05:175 och bet. 2005/06:TU4).

Mot bakgrund härav delar regeringen utredningens slutsats att sett enbart ur ett miljöperspektiv bör samlokalisering ske i alla de fall där detta är en möjlighet.

När det gäller möjligheterna att samlokalisera i dag bör det framhållas att det inte finns något allmänt hinder för operatörer att frivilligt träffa överenskommelser om samlokalisering av olika slag så länge överenskommelsen ligger inom de ramar som övriga regelverk uppställer för t.ex. bygglov, tekniska föreskrifter m.m. Som utredningen visat kommer samlokaliseringar på frivillig väg till stånd i viss omfattning hos konkurrerande operatörer och i stor omfattning mellan icke konkurrerande operatörer. Det finns alltså en framväxande marknad för samlokalisering, åtminstone i master för mobil kommunikation.

Å andra sidan finns det i dag ingen möjlighet att mot såväl en mastägares som en operatörs vilja tvinga dem att samlokalisera eller annars samutnyttja utrustning. Huvudtanken är att samlokalisering i första hand bör främjas på frivillig väg. Som framgått ovan finns det dock en bestämmelse i 4 kap. 14 § lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation (LEK) som ger en operatör möjlighet att få samlokalisering mot en mastägares vilja. Enligt bestämmelsen kan nämligen en mastägare förpliktas att tillhandahålla samlokalisering om åtgärder krävs för att skydda miljö, folkhälsa eller allmän säkerhet, eller för att uppnå mål för fysisk planering. Bestämmelsen har dock endast tillämpats i ett fåtal fall.

Regeringen anser därför att det är angeläget att samlokalisering av miljöskäl underlättas och att den framväxande marknaden för samlokali-

seringar ges goda möjligheter att fungera väl. Det är av stor vikt att etablerade och även tillkommande operatörer kan få tillgång till redan utbyggd infrastruktur, via frivilliga överenskommelser på marknaden eller med stöd av samlokalisering enligt LEK. Detta framhålls bl.a. av PTS som i sitt remissvar även pekar på att förslagen kommer att få betydelse för framtida utbyggnad av olika former av trådlös accessteknik (exempelvis trådlöst bredband).

Vid genomgången av gällande rätt ovan har framgått att en omständighet som kan ha utgjort ett avgörande hinder för samlokalisering är att det inte går att förplikta en mastägare att vidta nödvändiga anpassningar av masten för att möjliggöra en samlokalisering.

En annan omständighet som förts fram som ett hinder för samlokalisering enligt LEK är att det enligt praxis krävs att sökanden först skall ha fått avslag på en bygglovsansökan för en mast innan frågan om samlokalisering kan prövas.

Regeringen kommer i det följande att ta upp frågan på vilket sätt gällande rätt kan förändras så att samlokalisering skall kunna åstadkommas i fler fall än vad som sker i dag. De frågor som närmare kommer att behandlas är bl.a. om det går att utvidga de situationer där samlokalisering skall vara möjlig och om det skall gå att förelägga en mastägare att vidta anpassningsåtgärder för att möjliggöra en samlokalisering.

Utvidgade möjligheter att förordna om samlokalisering

Ett gemensamt utnyttjande av master m.m. är något som har stor betydelse för att samhället skall kunna ha en fortsatt effektiv utbyggnad av elektroniska kommunikationer utan att denna kommer i konflikt med de mål som gäller för skyddet och bevarandet av för samhället viktiga stads- eller landskapsmiljöer eller natur- eller kulturmiljöer. Utifrån ett sådant synsätt kan det ifrågasättas om den nuvarande bestämmelsen i LEK är för snäv i sin utformning.

Enligt den nuvarande lydelsen av 4 kap. 14 § LEK får samlokalisering bara förordnas om åtgärden *krävs* för att skydda miljö, folkhälsa eller allmän säkerhet, eller för att uppnå mål för fysisk planering. Den aktuella samlokaliseringen måste alltså ha sin grund i en direkt positiv effekt för de angivna intressena (givet att en utbyggnad skall ske, jfr 1 kap. 1 § LEK) för att vara möjlig.

För att kunna värna intresset av att påtagligt minska det intrång i bl.a. miljön och landskapsbilden som nya master kan komma att ge upphov till bör större hänsyn kunna tas till dessa intressen vid bedömningen av om det skall förordnas om samlokalisering eller inte. Om fokus ändras från att en samlokalisering måste ha en positiv effekt för de skyddsvärda intressena, till att en sådan åtgärd i stället får vidtas om åtgärden bedöms ha betydelse för stads- eller landskapsbilden eller på natur- eller kulturvärdena, skulle dessa intressen kunna skyddas på ett mer effektivt sätt än i dag. En begäran om samlokalisering skulle i princip bara kunna avslås i de fall då en ny mast skulle ha en försumbar påverkan på den omgivande miljön. Härigenom ges den beslutande myndigheten en god möjlighet att beakta dessa intressen i samband med prövningen av en ansökan. En sådan utvidgning av lagen kan dessutom förväntas bidra till att fler frivilliga överenskommelser träffas.

IT-företagen anser att utredningens förslag kan tolkas så att samlokalisering skulle kunna ske av andra skäl än miljöskäl, t.ex. konkurrens och efterfrågar därför ett tydliggörande av att bestämmelsen bara skall kunna användas för samlokalisering av miljöskäl.

När en operatör beslutar om hur ett visst nät skall se ut är det, som utredningen framhåller, främst företagsekonomiska och tekniska aspekter som ligger till grund för övervägandena. Miljöhänsyn har i detta sammanhang ofta en underordnad betydelse. Det innebär att om miljöhänsyn skall kunna spela någon avgörande roll måste det allmänna bevaka detta intresse.

Som regeringen återkommer till nedan bör rätten att påkalla en samlokalisering bara tillkomma den operatör som vill ha en sådan åtgärd till stånd. Mycket talar därför för att de skäl som den operatör som ansöker om samlokalisering har för åtgärden inte i första hand kommer att ha sin utgångspunkt i de skyddsvärda intressen som anges i lagen. Å andra sidan innebär det inte något hinder mot att den beslutande myndigheten prövar ansökan strikt utifrån ett miljöperspektiv. Det viktiga är att samlokalisering möjliggörs i de fall där en ny mast skulle leda till oönskade intrång i stads- eller landskapsbilden eller oönskad påverkan på natur- eller kulturvärdena. Det är möjligt att det kan finnas andra motiv för sökanden att begära samlokalisering men det skall inte beaktas vid prövningen (se vidare nedan vad som anförs om rätten till ersättning och andra omständigheter som kan vägas in i bedömningen). Lagen bör formuleras så att detta blir följd.

Mot bakgrund av vad bl.a. *Vägverket* och *Teracom* anför om riskerna för störning av annan utrustning m.m. i samband med samlokalisering vill regeringen framhålla att en grundläggande förutsättning för att en sådan åtgärd skall vara aktuell är att den inte är olämplig från teknisk synpunkt. Om ett förpliktigande att tillhandahålla samlokalisering skulle medföra en betydande negativ påverkan av bestående slag på pågående eller av den befintliga operatören planerad verksamhet skall ansökan avslås. I detta ligger dock att en mastägare eller annan operatör som är placerad i masten måste tåla motiverade ingrepp i den befintliga verksamheten för att samlokaliseringen skall vara möjlig.

Även om en samlokalisering är lämplig från teknisk synpunkt bör en samlokalisering inte komma till stånd om den i något annat avseende skulle stå i strid med syftet bakom LEK. Det gäller t.ex. frågor om driftsäkerhet, tjänsteutbud, konkurrens eller om åtgärden skulle komma i konflikt med de övriga mål som gäller för IT-politiken och för elektronisk kommunikation. Detta följer av 1 kap. 1 och 2 §§ samt ytterst av de allmänna förvaltningsrättsliga proportionalitets- och behovsprinciperna (se vidare i författningskommentaren).

Ett beslut om samlokalisering skall kunna förenas med krav på anpassningsåtgärder

I de fall där frivilliga avtal träffas om samlokalisering är det inte ovanligt att det också överenskomms om att masten skall anpassas eller byggas om för att möjliggöra en inplacering. Det förekommer även fall där en befintlig mast ersätts med en ny. LEK medger däremot inte att en mastägare förpliktas att vidta några sådana åtgärder som skulle göra en in-

placering möjlig. Möjligtvis skulle expropriationsinstitutet kunna användas i sådana situationer.

Som framgått ovan vid genomgången av gällande rätt har en bidragande orsak till att det hittills inte förordnats om samlokalisering enligt nuvarande bestämmelser varit att de master där frågan har aktualiserats endast varit dimensionerade för ägarens egna behov. I många sådana fall skulle dock ytterligare kapacitet kunna tillskapas i masten genom olika typer av anpassningsåtgärder. Med anpassning avses här såväl omflyttning av utrustning (t.ex. antenner) som olika tillkommande stagningar, ombyggnationer m.m.

Om det enda intresset är att det skall vara möjligt att förordna om samlokalisering i alla de situationer där det är önskvärt från ett samhällsperspektiv skulle ett effektivt sätt att uppnå det vara att skapa en obegränsad skyldighet för mastägaren att anpassa masten så att en samlokalisering blir möjlig. Ytterst skulle det kunna bli fråga om ett utbyte av den befintliga masten mot en ny.

Som utredningen framhållit finns det emellertid ett antal skäl som talar mot en så långtgående skyldighet. Rent principiellt skulle ett ersättande av en befintlig mast med en ny mast motsvara en expropriation. Av tradition är svensk rätt mycket restriktiv med att tillskapa sådana möjligheter utöver de möjligheter som erbjuds i expropriationslagen (1972:719). Om ett utbyte av en mast skulle framtvingas skulle det också väcka frågor om vem som äger den nya masten och vem som skall anses inplacerad hos vem. Regeringen anser inte att det framkommit några skäl som ger anledning att införa en särbestämmelse i LEK som möjliggör utbyte av en mast. Om en operatör i något fall skulle anse att det finns skäl av sådan tyngd att en annan operatörs befintliga mast bör bytas ut mot en ny får dessa skäl prövas inom ramen för expropriationslagens bestämmelser.

I fråga om möjligheten att framvinga andra åtgärder för att öka en masts kapacitet att bära tillkommande utrustning såsom stagning, omflyttning av utrustning, på- eller ombyggnader är dessa inte lika ingripande som ett utbyte av hela masten. Dessa åtgärder är i de allra flesta fall sådana som mastägaren själv skulle kunna tänkas vidta för att utnyttja masten på bästa sätt. De är dessutom ganska vanliga i samband med frivilliga andrahandsupplåtelser.

En möjlighet att framvinga anpassningsåtgärder i samband med ett föreläggande om samlokalisering kommer med stor sannolikhet att ha en central betydelse för om samlokalisering kommer till stånd eller inte. Samlokaliseringen tillgodoser även samhällets intresse av att skydda viktiga miljöintressen. Regeringen anser därför att det skall införas en möjlighet att förelägga en mastägare att vidta nödvändiga anpassningsåtgärder. Ett sådant föreläggande får dock inte innebära en skyldighet att byta ut en befintlig mast mot en ny. Lagtexten bör utformas i enlighet med detta.

Det bör också framhållas att en anpassningsåtgärd inte, på samma sätt som gäller för alla andra åtgärder enligt LEK, får åläggas en mastägare om åtgärden framstår som mer ingripande än vad som framstår som rimligt. Åtgärden skall också, för att vara tillåten, vara proportionerlig med hänsyn till de syften som ligger till grund för lagen (jfr 1 kap. 2 § LEK).

Regeringen återkommer nedan till frågan om ansvaret för kostnaderna för sådana åtgärder.

Lagrådet har framhållit att i sammanhanget uppstår frågan om även den som har förpliktats att erbjuda samlokalisering e.d. enligt 4 kap. 8 § 5 kan åläggas att utföra åtgärder av de slag som anges i det nya andra stycket i 14 §. *Lagrådet* anser att det sakligt sett knappast förefaller motiverat att den som drabbas av ett beslut om samlokalisering e.d. enligt 14 § skall kunna åläggas en skyldighet att vidta längre gående åtgärder än den som träffas av ett beslut enligt 8 § 5. Skäl talar således enligt *Lagrådet* för att man låter de nya bestämmelserna i 14 § bli tillämpliga även i de fall som avses i 8 § 5.

Regeringen finner dock inte tillräckliga skäl att nu utan vidare utredning göra de nya bestämmelserna i 14 § tillämpliga även i de fall som samlokalisering aktualiseras av konkurrensskäl enligt 8 § 5.

Förhållandet mellan samlokalisering och bygglov m.m.

PTS efterfrågar förtydliganden av hur bygglovsprocessen och prövningen av en begäran om samlokalisering förhåller sig till varandra. *Kammarrätten i Stockholm* och *Kungliga Tekniska högskolan (KTH) m.fl.* anser att en ansökan om samlokalisering bör kunna prövas oberoende av frågan om den operatör som ansökt om samlokalisering har ansökt om eller bedöms kunna beviljas bygglov för en egen mast eller inte. *Lantmäteriverket* pekar på att en samlokalisering i många fall är beroende även av andra omständigheter som ligger utanför vad som kan behandlas i ärendet om samlokalisering. Det kan röra sig om behovet av nya avtal med fastighetsägare, beslut om ledningsrätt etc.

Om möjligheten att förordna om samlokalisering utvidgas på det sätt som föreslås ovan, dvs. att det skall kunna ske så snart åtgärden är av betydelse för att skydda miljön, bör som en konsekvens av det en sådan prövning ske oberoende av om sökanden skulle kunna få bygglov för en egen mast eller inte och om en ansökan om bygglov gjorts eller inte. För att en ansökan om samlokalisering skall vara ett effektivt och användbart medel för att uppnå samlokalisering bör prövningen, så långt det är möjligt, också vara fristående från olika osäkra omständigheter som är knutna till mastägaren och som åtgärden kan vara beroende av. Det gäller t.ex. mastägarens möjligheter att träffa nya upplåtelseavtal med markägare eller att få nödvändiga beslut om ledningsrätt eller bygglov till stånd.

Regeringen vill i detta sammanhang erinra om att bestämmelsen inte utgör en självständig grund för att få till stånd en upplåtelse om samlokalisering eller för en nödvändig anpassningsåtgärd med tvång. Den som har förpliktats att tillhandahålla samlokaliseringen med stöd av LEK skall i stället ingå ett avtal om upplåtelse med den berättigade parten. Om den förpliktade skulle låta bli att göra detta på de villkor som angetts i beslutet, kan tillsynsmyndigheten meddela förelägganden, som vid behov kan förenas med vite, för att förmå mastägaren att följa beslutet.

Om en mastägande operatör förpliktas att till en annan operatör tillhandahålla samlokalisering har denne enligt nuvarande bestämmelse rätt till en marknadsmässig ersättning. Av förarbetena framgår att om det, med hänsyn till de aktuella förhållandena, inte går att fastställa en marknadsmässig ersättning får ledning i stället sökas från förhållanden där en fungerande marknad finns eller så får priset vid en tänkt marknad uppskattas efter skälighet (jfr prop. 2002/03:110 s. 382). Det saknas enligt regeringen anledning att frånga denna princip. Om parterna inte lyckas träffa avtal om ersättningens storlek skall beslutsmyndigheten fastställa en ersättning för samutnyttjandet som är marknadsmässig.

Som framgår ovan föreslår regeringen att det bör införas en möjlighet att i ett beslut om samlokalisering mot en mastägare även föreskriva att nödvändiga anpassningsåtgärder skall vidtas för att samlokaliseringen skall vara möjlig. När det gäller ansvaret för kostnaderna för sådana åtgärder har utredningen föreslagit att det är den operatör som önskar inplacering som skall ersätta mastägaren för dessa. Om kostnader för anpassningsåtgärder betalats av denne skall de beaktas vid bestämmandet av ersättningen (hyran) för inplaceringen.

IT-företagen och *TeliaSonera AB* invänder mot detta och anser att orden ”mot ersättning för uppkomna kostnader” i utredningens förslag till andra stycke stryks, samt att orden ”den ersättning som skall utgå” i förslaget tredje stycke ersätts med ”de uppkomna kostnaderna”. *PTS* motsätter sig att kostnaden för anpassningsåtgärder skall beaktas vid bestämmande av ersättningen för inplaceringen.

Vid avvägningen av hur ersättningen för anpassningsåtgärder skall bestämmas och om den skall påverka ersättningen för utnyttjandet av masten måste hänsyn tas till att det finns en avgörande skillnad mellan dessa båda ersättningar. Ersättningen för anpassningsåtgärder är en engångsersättning medan ersättningen för utnyttjandet normalt betalas fortlöpande under hela den tid som masten utnyttjas. Det finns heller inte någon enkel eller uppenbar metod för hur en ersättning för anpassningsåtgärder skall avräknas mot den för utnyttjandet. Mycket talar för att det skulle bli fråga om skönsrättsliga uppskattningar av den beslutande myndigheten. Detta särskilt som den faktiska kostnaden för anpassningsåtgärder inte uppstår förrän efter det att beslutet om samlokalisering har fattats. En annan skillnad är att ersättningen för anpassningsåtgärder skulle grundas på de faktiska kostnaderna för åtgärden medan den för utnyttjandet mer handlar om att fastställa vad marknadsvärdet för tillgången till masten är. Att blanda ihop de olika ersättningarna skulle dessutom riskera att leda till fördröjningar i samband med överklaganden eftersom ett överklagande av ersättningen för anpassningsåtgärder även skulle leda till en omprövning av ersättningen för utnyttjandet.

Vid avvägningen av hur ersättningen skall bestämmas bör också beaktas att av de remissvar som *3GIS* och *Vodafone* lämnat framgår att den princip som tillämpas av marknaden enligt nuvarande inplaceringsavtal är att det inte sker någon reduktion av hyresavgiften för inplacerade operatörer som finansierat en ombyggnad.

Regeringen anser mot bakgrund av det anförda att en mastägare som förpliktas att vidta nödvändiga anpassningsåtgärder med anledning av en

samlokalisering skall ha rätt till ersättning för de uppkomna kostnaderna. Däremot är det inte lämpligt att en sådan ersättning skall beaktas vid, och därmed påverka, bestämmandet av den marknadsmässiga ersättning som skall fastställas för själva inplaceringen. Lagtexten bör utformas i enlighet med detta.

Rätten att väcka ett ärende om samlokalisering

Enligt nuvarande bestämmelser är det bara den operatör som vill få en inplacering till stånd som kan väcka ett ärende om samlokalisering hos PTS. Samlokalisering är därmed ytterst beroende av operatörens ställningstaganden till om denne genom tvång vill driva igenom en sådan eller inte. Flera av remissinstanserna, däribland *Länsstyrelsen i Norrbottens län* och *Naturvårdsverket* ifrågasätter om inte även andra, t.ex. kommunen bör ha rätt att väcka ett ärende om samlokalisering mellan en operatör och en mastägare.

Om rätten att väcka ett ärende om samlokalisering skulle utvidgas till att omfatta fler subjekt än i dag talar det mesta för att antalet ansökningar om samlokalisering skulle öka eftersom dessa har större intresse av att värna miljön än vad operatörerna har. Å andra sidan är det inte mycket som talar för att dessa ansökningar i realiteten skulle ge upphov till fler samlokaliseringar. Skälet till detta är främst att det inte finns några medel för att tvinga en operatör och en mastägare som inte vill samlokalisera in i ett avtalsförhållande.

Om en rätt att väcka ett ärende hos PTS om samlokalisering skulle ges till kommuner skulle den dessutom kunna skapa en onödig intressekonflikt för kommunen. Om den operatör som omfattas av ansökan om samlokalisering samtidigt har ansökt om bygglov för en egen mast skulle kommunen tvingas att parallellt med prövningen av frågan om samlokalisering handlägga bygglovsansökan. Om det inte finns något hinder enligt plan- och bygglagen (1987:10) måste kommunen i ett sådant fall bevilja operatören bygglov. Att operatören vägrar träffa avtal om samlokalisering är ju inget skäl att vägra denne bygglov.

Mot bakgrund av detta anser regeringen att det inte finns skäl för att ändra rätten att väcka ett ärende hos PTS. Denna bör således även fortsättningsvis endast tillkomma den som är operatör och som önskar få tillgång till någon annans anläggning.

Förslagets förenlighet med regeringsformen m.m.

Enligt 2 kap. 18 § regeringsformen och europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (se artikel 1 i första tilläggsprotokollet) är varje medborgares egendom tryggad genom att ingen kan tvingas avstå sin egendom till det allmänna eller till någon enskild genom expropriation eller annat sådant förfogande eller tåla att det allmänna inskränker användningen av mark eller byggnad utom när det krävs för att tillgodose angelägna allmänna intressen. Den som genom expropriation eller annat sådant förfogande tvingas avstå sin egendom skall vara tillförsäkrad ersättning för förlusten. Sådan ersättning skall också vara tillförsäkrad den för vilken det allmänna

inskränker användningen av mark eller byggnad på sådant sätt att pågående markanvändning inom berörd del av fastigheten avsevärt försvåras eller skada uppkommer som är betydande i förhållande till värdet på denna del av fastigheten. Ersättningen skall bestämmas enligt grunder som anges i lag.

Med ”expropriation eller annat sådant förfogande” avses olika former av tvångsövertagande av förmögenhetsvärde som innebär ett överförande eller ianspråktagande av ett sådant värde. Den nu föreslagna regleringen avser varken expropriation eller annat sådant förfogande.

När det gäller mark eller byggnader omfattar grundlagsskyddet även sådan lagstiftning som innebär att ägarens rådighet över egendomen inskränks. Vad som avses är olika begränsningar i form av byggnadsförbud, användningsförbud, strandskyddsförordnande, beslut om naturreservat och andra beslut enligt miljöbalken, m.m.

I den mån de nu föreslagna åtgärderna kan anses innebära en inskränkning i pågående markanvändning och bestämmelserna i 2 kap. 18 § regeringsformen således aktualiseras i sig, vill regeringen först erinra om de bedömningar som gjorts i tidigare lagstiftningsärenden, nämligen att inskränkningar i rådigheten över mark och byggnader som motiveras av miljö- eller hälsoskäl normalt inte föranleder någon rätt till ersättning (se t.ex. prop. 1997/98:45 och 2003/04:65; jfr SOU 2001:19 s. 69 ff.).

I det nu föreliggande lagstiftningsärendet föreslås en modifiering av en med rätt till full marknadsmässig ersättning föreskriven skyldighet att i vissa fall tillåta gemensamt utnyttjande av egendom – t.ex. master – som är av betydelse för möjligheterna till elektronisk kommunikation. Det finns enligt regeringens bedömning inte några hinder mot en sådan justering av nuvarande regler vare sig med hänsyn till bestämmelserna i 2 kap. 18 § regeringsformen eller på annan grund.

6.2 Handledning för hantering av mastutbyggnad

Regeringens bedömning: En handledning för utbyggnad av master för elektroniska kommunikationsnät bör utarbetas. Syftet med handledningen bör vara att underlätta i första hand kommunernas handläggning av stads- och landskapsfrågor vid utbyggnad av elektroniska kommunikationsnät.

Skälen för regeringens bedömning: Av avgörande betydelse för en utbyggnad av master i elektroniska kommunikationsnät är kommunernas hantering av bygglov enligt plan- och bygglagen (1987:10). Som utredningen konstaterar kan det vara svårt för kommunerna att bedöma hur enskilda mastprojekt kan komma att påverka stads- och landskapsbilden och hur denna påverkan skall värderas. Utredningen konstaterar också att det saknas en väl förankrad och enhetlig metod för att beskriva och bedöma konsekvenser för landskapet av en utbyggnad av master för elektronisk kommunikation. Flera av remissinstanserna, bl.a. *PTS*, *Vodafone* och *IT-företagen* pekar på behovet av denna typ av handledning för kommunerna.

Boverket har i samråd med Energimyndigheten, Naturvårdsverket och Riksantikvarieämbetet utarbetat en handbok för planering och prövning

av vindkraftsanläggningar. Handboken innehåller bl.a. en analys och bedömning av vindkraftverkens påverkan på landskapet. Det finns dock inte något motsvarande underlag för bedömningar av hur master för elektronisk kommunikation påverkar stads- och landskapsbilden.

Som utredningen konstaterat ställs kommunerna inför komplexa överväganden vid bedömningen av masters påverkan på bl.a. stads- och landskapsbilden. Regeringen gör därför bedömningen att kommunerna skulle ha nytta av en tydligare handledning vid dessa bedömningar. Även för länsstyrelserna skulle en sådan handledning kunna komma till användning, bl.a. i samband med samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken.

6.3 Övriga frågor

Av betydelse för samlokalisering i nytillkommande infrastruktur är även utformningen av plan- och bygglagen (1987:10) och kommunernas beslut om bygglov för t.ex. master. Utredningen har i betänkandet även presenterat förslag till ändringar i plan- och bygglagen som syftar till att främja samlokalisering i bygglovsprocessen.

Förslaget avstyrks av *PTS*, *Boverket* och *Konkurrensverket*. Flera remissinstanser, däribland *Stockholms universitet*, *Teracom*, *Kammarrätten i Stockholm* och *Länsrätten i Stockholms län* framför dessutom mer eller mindre omfattande synpunkter på förslagen. Regeringen bedömer att förslagen i denna del kräver ytterligare överväganden. Förslagen kommer därför att beredas vidare inom ramen för beredningen av PBL-kommittens betänkande *Får jag lov – Om planering och byggande* (SOU 2005:77).

7 Ikraftträdande

Regeringens förslag: Lagändringen skall träda i kraft den 1 juli 2006.

Utredningens förslag: Betänkandet innehåller inget förslag på när lagändringen skall träda i kraft.

Remissinstanserna: Inte heller remissinstanserna har uttalat sig om när lagändringen bör träda i kraft.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen anser att lagändringen lämpligen bör träda i kraft så snart det är möjligt, vilket bedöms vara den 1 juli 2006.

8 Ekonomiska konsekvenser

I förevarande proposition föreslår regeringen förändringar i lagen om elektronisk kommunikation. Förslagen innebär att möjligheterna att förordna om tvingande samlokalisering vidgas. Vidare föreslås att tillsynsmyndigheten (*PTS*) skall kunna förordna om anpassning eller om-

byggnation av en mast för att göra en inplacering möjlig, samt hur ersättningen då skall bestämmas.

Syftet med förändringarna i lagen om elektronisk kommunikation är i första hand att ge drivkrafter till operatörer att nå frivilliga överenskommelser om samlokalisering i master. Företaget som frivilligt hyr ut inplacering torde i de flesta fall få en ersättning som svarar mot minst företagets alternativa användningsvärde av utrymmet i masten. Företaget som hyr ut inplaceringen torde alltså vinna på inplaceringen.

Om två operatörer ömsesidigt erbjuder varandra samlokalisering så att samlokalisering sker i två master, blir den företagsekonomiska, och därmed den samhällsekonomiska, vinsten betydlig, eftersom man då sparar kostnaderna för två mastbyggen.

Ur miljösynpunkt torde samlokalisering i allmänhet innebära en vinst. Den samhällsekonomiska effekten bedöms därför vara positiv.

De företag som kommer att beröras är främst företag som bygger nät för mobil kommunikation. För övriga företag och myndigheter som bedriver radioverksamhet bedöms att förordnanden om samlokalisering endast kommer att bli aktuella i ytterst få fall.

I de fall där det blir aktuellt med förordnanden kommer kostnaderna för handläggningen i första hand att falla på PTS. PTS verksamhet är i dag avgiftsfinansierad, vilket innebär att kostnaderna förs vidare till operatörerna och slutligen till kunderna.

Förslagen kan också komma att leda till ett större antal ärenden om andrahandsupplåtelser i ledningsrätt hos lantmäterimyndigheterna. Även denna handläggning finansieras med avgifter.

Domstolsprövning med anledning av lagändringen förväntas bli begränsad. Antalet tillkommande ärenden kan antas bli marginell. De merkostnader som kan uppstå för domstolsväsendet bedöms därför som försumbara och skall finansieras inom befintliga anslag.

Även de företag som berörs av samlokaliseringsärenden kan komma att få något ökade kostnader. För företag som frivilligt eller med tvång upplåter plats i master kan förändringen i lagen innebära förlorade marknadsandelar, genom att konkurrenterna i viss utsträckning erövrar ökade marknadsandelar tidigare och i större omfattning. Företagen förlorar också möjligheten att fritt disponera tillgänglig kapacitet. För de företag som bereds plats innebär besluten att företaget kan få tillgång till mastkapacitet i ett tidigare skede.

Eftersom det torde bli lättare att få en plats i befintliga master, kan företagen dels få minskade kostnader för mastplaceringar, dvs. vid nybyggnation, dels få en mindre kostsam och även snabbare process för att få tillgång till denna kapacitet. Ersättningen för inplaceringarna skall vara marknadsmässig och kombineras med en kostnadstäckning för genomförda anpassningsåtgärder. Detta överensstämmer med de ersättningsprinciper som redan frivilligt tillämpas av operatörerna och kommer således inte att påverka marknaden. Regeringen bedömer sammanfattningsvis att konsekvenserna är små för både stora och små företag.

Konsekvenser i övrigt

Utredningen har övervägt huruvida förslagen i betänkandet kan komma att få effekter på den kommunala självstyrelsen, brottsligheten och det

brottsförebyggande arbetet, jämställdheten mellan kvinnor och män eller möjligheterna att uppnå de integrationspolitiska målen. Regeringens bedömning är att förslagen inte har några sådana effekter.

Förslaget medför att befintlig infrastruktur i form av master kan nyttjas i högre grad. Genom att detta sker behöver ny mark inte tas i anspråk och ytterligare intrång i natur- och kulturvärden kan undvikas. Sammantaget anser regeringen att det förändrade regelverket för samlokalisering ger miljövinster i form av färre intrång i landskapet.

9 Författningskommentar

4 kap. 14 §

I paragrafen regleras i vilka fall som tillsynsmyndigheten får förplikta en operatör att tillhandahålla samlokalisering eller andra möjligheter till gemensamt utnyttjande av egendom eller annat. Bestämmelsen har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

Genom ändringen i *första stycket* utvidgas möjligheten att förordna om samlokalisering. Det blir nu möjligt att förordna om samlokalisering om en sådan åtgärd är *av betydelse* för att skydda miljön eller för att uppnå mål för fysisk planering. Därutöver skall samlokalisering, på samma sätt som i dag, kunna förordnas om *det krävs* för att skydda folkhälsa eller allmän säkerhet.

Frågan om samlokalisering måste, på samma sätt som i dag, prövas från fall till fall mot bakgrund av vid bedömningstidpunkten gällande regler i bl.a. miljöbalken och plan- och bygglagen (1987:10). Utgångspunkten för utvidgningen av bestämmelsen är dock att samlokalisering skall vara möjlig om effekterna på stads- eller landskapsbilden eller natur- eller kulturvärdena av att i stället bygga en ny mast är så betydande att de skall beaktas. Det viktiga är att samlokalisering möjliggörs i de fall där en ny mast skulle leda till oönskade intrång i stads- eller landskapsbilden eller oönskad påverkan på natur- eller kulturvärdena. Det innebär att i de fall där operatörerna inte kan enas om en frivillig samlokalisering och där de negativa effekterna på de skyddsvärda intressena av att bygga en ny mast är försumbara det inte skall vara möjligt att förordna om samlokalisering. Ett exempel då ett beslut om samlokalisering inte bör meddelas är den situationen att en samlokalisering skulle kräva en mast av en sådan storlek att den skulle ha en större påverkan på omgivningen än vad två eller flera mindre master som anpassas till landskapet eller stadsbilden skulle ha.

För de situationer där samlokalisering aktualiseras med anledning av att åtgärden krävs för att skydda folkhälsa eller allmän säkerhet gäller alltså att det bör föreligga ett påtagligt behov av gemensamt utnyttjande av egendom eller annat för att bestämmelsen skall tillämpas (se prop. 2002/03:110 s. 182).

Även i de situationer där en samlokalisering skulle ha betydelse för att skydda bl.a. miljö eller för mål för fysisk planering måste fördelarna med åtgärden vägas i förhållande till de allmänna proportionalitets- och behovsprinciperna som gäller för LEK (se 1 kap. 2 §). Det innebär bl.a. att ett förpliktande inte skall meddelas om det skulle innebära en betydande negativ påverkan av bestående slag på den befintliga verksamheten. Detta innebär t.ex. att samlokaliseringen inte får medföra att den befintliga kapaciteten, räckvidden etc. förändras så att verksamheten inte kan bedrivas på det sätt som var tänkt från början. Vid en sådan bedömning skall som i dag också beaktas den befintliga operatörens behov av framtida kapacitet. Ett förordnande om samlokalisering skall inte heller meddelas om åtgärden skulle medföra att driftsäkerheten i nätet påverkas på ett avgörande sätt eller i övrigt står i strid med syftet bakom denna lag (jfr avsnitt 6.1).

Ersättningen för utnyttjandet skall, på samma sätt som i dag, vara marknadsmässig. Om det med hänsyn till omständigheterna inte går att fastställa ett marknadsmässigt värde utifrån de kända omständigheterna i ärendet får priset uppskattas efter skälighet.

I lagtexten har också gjorts ett förtydligande av att det bara är den operatör som vill få en samlokalisering till stånd hos en annan operatör som har rätt att väcka ett ärende om detta hos tillsynsmyndigheten.

Eftersom ett beslut om samlokalisering inte utgör en självständig grund för att få till stånd en upplåtelse genom tvång skall den som har förpliktats att lämna tillträde med stöd av paragrafen ingå ett avtal om upplåtelse med den berättigade parten (jfr prop. 2002/03:110 s. 382). Om den förpliktade skulle underlåta att göra detta på de villkor som angetts i beslutet skall tillsynsmyndigheten meddela förelägganden för beslutets efterlevnad.

Av *andra stycket*, som är nytt, framgår att om det för att samlokalisering skall vara möjlig krävs att det vidtas anpassningsåtgärder skall en operatör i beslutet om samlokalisering kunna förpliktas att vidta sådana åtgärder. Ett sådant förpliktigande får dock inte innebära en skyldighet att byta ut den befintliga masten mot en ny. Det bör erinras om att vid bedömningen av om en mastägare skall åläggas en skyldighet att vidta en anpassningsåtgärd eller hur omfattande en sådan åtgärd skall vara gäller de ovan nämnda allmänna proportionalitets- och behovsprinciperna. De kostnader som anpassningsåtgärderna ger upphov till skall, utöver den ersättning som skall utges enligt första stycket, ersättas av den operatör som begärt samlokaliseringen, antingen genom att denna direkt svarar för utförandet av åtgärderna eller att ägaren av egendomen får full ersättning. Även i denna del skall den förpliktade och den som vill ha samlokalisering träffa ett avtal.

Avslutningsvis bör också erinras om att obligatoriskt gemensamt utnyttjande av installationer eller annan egendom endast får åläggas företagen efter samråd i enlighet med vad som föreskrivs i 8 kap. 8 §.

Problemet

Utbyggnaden av nät för mobil kommunikation kräver att de antenner som behövs för systemen kan placeras på lämpliga platser. Antenner kan antingen placeras i särskilt uppförda master eller torn eller på höga byggnader eller andra anläggningar. I Sverige pågår för närvarande utbyggnaden av tredje generationens mobilnät (UMTS eller 3G). Tre tillståndshavare bygger nät – delvis i samarbete bolagen emellan, delvis parallellt.

UMTS-tekniken gör att antenner behöver placeras närmare varandra än i redan befintliga nät. Enligt tillståndsvillkoren skall 8 860 000 invånare i Sverige täckas av näten när utbyggnaden är färdig. Tekniken och täckningskraven har skapat ett stort behov av antennplaceringar; i viss omfattning har operatörerna kunnat använda redan befintliga master och andra placeringar, men utbyggnaden har också skapat ett stort behov av att uppföra många nya master under en kort tidsperiod.

Svensk och europeisk politik för elektroniska kommunikationer bygger på att tjänsterna kan tillhandahållas mest effektivt genom privata företag i konkurrens. Man kan också tänka sig att de kommersiella drivkrafterna räcker långt för att tillhandahålla en samhällsekonomiskt effektiv infrastruktur. Det finns dock skäl till att den infrastruktur som företagen bygger kan avvika från den som är samhälleligt önskvärd. De två viktigaste skälen är dels att företagen inte fullt ut kan väntas beakta den förfulande inverkan på stads- och landskapsbilden som master har, dels att de kommersiellt motiverade näten kan väntas få en mindre och annan geografisk utbredning än vad som är önskvärdt av främst regionalpolitiska skäl.

Fördelarna med att göra infrastrukturen hos en etablerad operatör tillgänglig för konkurrenterna är att förfulande intrång i stads- och landskapsbilden kan undvikas och att det snabbare kan leda till en situation där flera operatörer konkurrerar. Därmed blir marknaden mer effektiv. Nackdelarna är att en sådan ökad konkurrens leder till att det etablerade företags lönsamhet minskar, och därmed minskar också drivkrafterna för att göra framtida investeringar i marknaden. En reglering bör vara utformad så att handläggningen av master leder till en önskad avvägning mellan å ena sidan intresset för att tillräckligt många master finns för en effektiv infrastrukturkonkurrens och för en önskad täckning, och å andra sidan intresset av hänsyn till natur- och kulturvärdena samt tillstads- och landskapsbilden.

Behovet av att uppföra nya master minskar således om befintliga och nytillkommande master delas av flera operatörer, vilket brukar benämnas samlokalisering. Tekniska hinder mot en samlokalisering kan vara att den befintliga mastens placering är felaktig utifrån det andra bolagets behov och planer. Ett annat hinder kan vara att ytterligare utrustning inte får plats i masten. Det första hindret kan i vissa fall övervinnas genom att bolaget modifierar sin radioplanering. Det andra hindret kan ofta åtgärdas genom att man ändrar eller bygger om masten.

Om operatörerna inte kan enas om en samlokalisering på frivillig väg finns två vägar angivna i lagen (2003:389) om elektronisk kommuni-

tion (LEK) för att tvinga igenom en sådan åtgärd. Den första möjligheten förutsätter att tillsynsmyndigheten på området för elektronisk kommunikation, Post- och telestyrelsen (PTS), efter en marknadsanalys konstaterar att det finns minst en operatör på en viss delmarknad som har ett betydande inflytande på marknaden och att det därför finns anledning att vidta åtgärder för att förbättra konkurrensen. En tänkbar sådan åtgärd kan vara att den aktör som har ett betydande inflytande på marknaden skall tillåta samlokalisering i företagets master. Den andra möjligheten utgår från bedömningen av en enstaka mast. Om PTS konstaterat att det krävs mastdelning i ett konkret fall för att skydda miljön, folkhälsa eller allmän säkerhet eller för att uppnå målet för fysisk planering, kan myndigheten förordna om detta.

Marknaderna

Det finns två marknader där det skulle kunna bli aktuellt att förordna om samlokalisering för att främja konkurrensen. Den första är marknaden för tillträde till och samtalsoriginering i allmänna mobilnät (marknad 15) och den andra är marknaden för överföringstjänster för ljudradio och tv (marknad 18). I båda fallen finns ett intresse av att undvika onödiga master av miljöskäl.

Det finns även ett samband mellan samlokalisering av konkurrensskäl och samlokalisering av miljöskäl. Om det blir aktuellt att förordna om samlokalisering av konkurrensskäl blir det i stor utsträckning överflödigt att överväga att förordna om samlokalisering av miljöskäl.

PTS har beslutat att det på marknaden för tillträde till och samtalsoriginering i allmänna mobilnät tills vidare råder tillräcklig konkurrens. Myndigheten har även beslutat att det på marknaden för överföringstjänster för ljudradio och tv finns en operatör med ett betydande marknadsinflytande – Teracom. PTS överväger åtgärder som innebär olika former av gemensamt nyttjande av Teracoms infrastruktur. Utredningen bedömer därför att det sannolikt inte är aktuellt att förordna om samlokalisering av miljöskäl på denna senare marknad.

Det har skett en omfattande utbyggnad av basstationer och master för UMTS. I samband med denna utbyggnad har en omfattande mastdelning kommit till stånd, och en marknad för inplaceringar av antenner i master har växt fram. Det återstår dock en mycket stor utbyggnad innan operatörernas tillståndsvillkor för UMTS har uppfyllts.

Operatörerna agerar utifrån affärsmässiga utgångspunkter, och detta leder ofta till frivilliga överenskommelser om samlokalisering i master. Nya och mindre operatörer uppger dock att de haft svårt att få till stånd avtal om samlokalisering.

Förslagen

Samlokalisering enligt lagen om elektronisk kommunikation (LEK)

Samlokalisering i en mast av konkurrensskäl enligt bestämmelserna i 4 kap. 4 § LEK kan endast bli aktuell om minst en operatör kan konstateras

ha ett betydande inflytande på en viss marknad och det bedöms att skyldigheten att lämna tillträde till master är en lämplig åtgärd för att förbättra konkurrensen. Utredningens bedömning är att samlokalisering i master för närvarande inte är aktuell på denna grund.

Ett beslut om samlokalisering eller andra möjligheter till gemensamt nyttjande av egendom eller annat kan också meddelas om en sådan åtgärd krävs för att skydda miljön, folkhälsa eller allmän säkerhet eller för att uppnå mål för fysisk planering (4 kap. 14 § LEK). Utredningen kan konstatera att det i bestämmelsen och som den kommit att tillämpas finns tre hinder mot en mera utbredd användning av bestämmelsen:

- Det första hindret består av att frågan om bygglov för uppförande av en ny mast enligt PTS måste ha prövats av en kommunal byggnadsnämnd innan det kan bli aktuellt att ta ställning till en begäran om samlokalisering. Detta fördröjer en prövning av frågan om samlokalisering.
- Det andra hindret, som har samband med det första, utgörs av den snäva lydelse som det grundläggande kriteriet för en samlokalisering har, nämligen att åtgärden skall krävas för att skydda miljö, folkhälsa eller allmän säkerhet eller för att uppnå mål för fysisk planering.
- Det tredje hindret utgörs av att ett beslut om mastdelning bara kan fattas när det finns ledig kapacitet i masten. Det finns alltså inte stöd i nuvarande regelverk för att kräva att en mastägare skall kunna vidta några åtgärder för att möjliggöra en inplacering.

Utredningen anser att 4 kap. 14 § LEK bör förändras för att bättre bidra till den mastdelning som är önskvärd av miljöskäl m.m. Det måste dock ske en avvägning mellan behovet att skydda miljön och behovet att inte snedvrider konkurrensen på marknaden. En tvingande samlokalisering kan bara bli aktuell när miljöeffekterna är av betydelse. Det är inte rimligt att kräva en samlokalisering om miljöpåverkan eller annan påverkan av att bygga en ny mast är så obetydlig att den inte behöver beaktas. Det måste därför finnas någon form av begränsning i möjligheterna att tvinga igenom en samlokalisering.

Utredningen föreslår att det skall vara möjligt att förordna om samlokalisering eller andra möjligheter till ett gemensamt nyttjande av egendom eller annat om en sådan åtgärd är av betydelse för att skydda miljö, folkhälsa eller allmän säkerhet eller för att uppnå mål för fysisk planering. En sådan förändring leder till att en ansökan om samlokalisering skall kunna tas upp omedelbart utan att man behöver avvakta en bygglovsprövning.

Utredningen har konstaterat att det går att anpassa en redan befintlig mast genom åtgärder som oftast är betydligt billigare än att bygga en ny mast. Sådana åtgärder kan t.ex. vara att en mast stagas om för att tåla en större vindlast eller att en ytterligare sektion byggs på en mast så att det finns plats för fler antenner. Det är relativt vanligt att mastdelning sker på frivillig basis och att anpassningar sker som bekostas av den tillkommande operatören. Den mest drastiska åtgärd som kan behövas är att en befintlig mast byts ut mot en ny och större mast. Utredningen anser

dock inte att det skall gå att kräva ett mastbyte för att möjliggöra en samlokalisering.

Vi föreslår att det anges i 4 kap. 14 § LEK att ett förordnande om samlokalisering får förenas med en skyldighet för den förpliktade att genomföra stagning eller påbyggnad av en mast eller andra liknande åtgärder som krävs för att ett tillhandahållande skall kunna ske. Uppkomna kostnader för att bygga om eller anpassa masten skall ersättas av den inplacerande operatören. Vi föreslår vidare att sådana kostnader skall beaktas när ersättningen för själva inplaceringen bestäms.

När man avgör ett ärende om samlokalisering är synpunkterna från den kommun där masten finns en väsentlig del av PTS beslutsunderlag. Utredningen föreslår därför att det i förordningen om elektronisk kommunikation skall tillföras att kommunerna skall höras i ett ärende om samlokalisering, om det inte är uppenbart att detta inte behövs.

Effekter på andra marknader

Utredningen utgår i sitt resonemang främst från situationen på marknaderna för mobil kommunikation, särskilt vad gäller utbyggnaden av flera parallella nationella nät. Det innebär dock inte att resonemanget saknar betydelse för andra marknader. Det går t.ex. att tänka sig en situation där en operatör är intresserad av att placera antenner i en tv-mast med stöd av reglerna i 4 kap. 14 § LEK. Om det är frågan om att en operatör på marknaden för mobil kommunikation vill placera sig i en sådan mast är detta oftast inte något problem utan inplaceringen kan ske efter avtal med mastägaren. Men det går också att tänka sig en situation där en operatör önskar placera en ny tv-antenn i en redan befintlig tv-mast. Även sådana åtgärder omfattas av 4 kap. 14 § LEK.

Bygglov för ny mast – förändringar i plan- och bygglagen (PBL)

Att uppföra master för elektronisk kommunikation kräver bygglov enligt 8 kap. 2 § 5 p plan- och bygglagen (1987:10). Kommunerna har under den utbyggnad som skett hittills belastats hårt av ansökningar om bygglov för master. Utredningen bedömer att det saknas en väl förankrad och enhetlig metod för att beskriva och bedöma konsekvenser för stads- och landskapsbilden av en utbyggnad av master för elektronisk kommunikation.

Ett annat problem är att det inte finns tillräcklig samordning mellan operatörerna vid utbyggnad av mobilsystemen. Mobiloperatörerna känner inte till varandras utbyggnadsplaner, och det inträffar inte sällan att operatörer ansöker om bygglov på närbelägna platser vid parallell utbyggnad av konkurrerande system – många gånger där samlokalisering varit både möjlig och önskvärd. Detta kan leda till risker för att kommunerna tillåter mastetablering som i ett längre perspektiv inte är önskvärda.

Utredningen föreslår därför att det bör klargöras att en ansökan om bygglov för en mast eller ett torn för elektronisk kommunikation skall innehålla utredning om möjligheterna att samlokalisera i en befintlig anläggning. Saknas sådana uppgifter skall byggnadsnämnden kunna

förelägga sökanden att avhjälpa bristen i enlighet med 8 kap. 20 § andra stycket PBL. Utredningen föreslår därför att det tas in en erinran om detta i plan- och byggförordningen (PBF).

Ett problem vid mastutbyggnad är att masterna många gånger enbart är dimensionerade för mastägarens egna behov och att mastdelning därför inte är möjlig. Genom de förändringar vi föreslår i LEK införs en skyldighet för mastägaren att anpassa masten för att möjliggöra in-placeringar. Detta kan dock i någon mån ses som en kapitalförstöring, om det innebär att en ny mast efter kort tid måste byggas om eller, efter avtal mellan parterna, bytas ut för att möjliggöra en samlokalisering.

Det kan i allmänhet inte anses vara en god hushållning med mark och miljö att master placeras på korta avstånd från varandra, om samlokalisering är möjlig som ett alternativ. Utredningen föreslår därför att det skall kunna ställas krav på att en sådan annan anläggning än byggnad som anges i 8 kap 2 § första stycket PBL skall vara utformad så att den medger samlokalisering av utrustning i samma anläggning, om den tillsammans med andra befintliga eller tillkommande anläggningar av samma slag kan få en betydande inverkan på stads- eller landskapsbilden och på natur- eller kulturvärdena på platsen och detta minskar sådan inverkan.

Vilka anläggningar detta gäller kan variera över tid med hänsyn till teknisk utveckling och marknadsförutsättningar, t.ex. i form av konkurrensutsättning av tidigare monopolmarknader.

För att man skall åstadkomma en flexibel lagstiftning över tid bör regeringen kunna föreskriva vilka anläggningar som omfattas av kraven för vissa slag av anläggningar att möjliggöra samlokalisering. Enligt utredningen är det i dag bara aktuellt att ställa upp ett sådant krav för att uppföra master eller torn för elektronisk kommunikation.

För att säkerställa att kommunen får tillräcklig information från andra aktörer föreslår utredningen att bestämmelserna i 8 kap 22 § PBL om skyldighet att bereda sakägare och andra tillfälle att yttra sig över en bygglovsansökan utökas så att byggnadsnämnden skall bereda även aktörer som innehar eller kan antas ha för avsikt att uppföra anläggningar av samma slag i närheten tillfälle att yttra sig. Kravet på utökad under-rättelseskyldighet i PBL skall gälla för en sådan annan anläggning än byggnad för vilken krav om utformning som medger samlokalisering av utrustning kan ställas.

Samlad effekt av förändringar i LEK och PBL

Utredningen föreslår förändringar i såväl LEK som PBL, för att samlokaliseringar skall komma till stånd i fler fall än vad som nu är fallet. Den grundläggande utgångspunkten är att antalet frivilliga avtal skall öka. När operatörerna inte kan enas skall det dock vara möjligt med tvingande åtgärder.

Processen innebär att PTS skall lösa konflikten när parterna inte kommer överens, i de fall där tvingande samlokalisering är en möjlighet enligt 4 kap. 14 § LEK i sin nuvarande lydelse. Endast i de fall där det inte finns förutsättningar för en samlokalisering enligt de nya reglerna skall operatören vara hänvisad till att söka bygglov för en ny mast.

I två särskilda hänseenden hänger processen enligt LEK och PBL ihop, även om det är frågan om separata system – dels kan ett beslut om att avslå en begäran om att få samlokalisera enligt LEK vara en viktig del av en sådan utredning som skall finnas med i en ansökan om bygglov för en ny mast, dels medför de krav som enligt utredningens förslag skall kunna ställas på anläggningarnas utformning för att klara framtida samlokalisering i samband med bygglovsbeslut att det blir enklare att besluta om samlokalisering med stöd av LEK. Förhoppningen är dock att utredningen om möjligheterna till samlokalisering i första hand skall leda till att fler samlokaliseringar kommer till stånd på frivillig väg.

Konsekvenser

Våra förslag bedöms leda till klara miljövinster i form av färre intrång i landskapet.

Förslagen leder till lägre kostnader totalt sett för operatörernas inplacering och för mastbyggen. En snabbare process för inplacering gynnar i första hand nya, mindre operatörer, och kan till viss del missgynna stora, etablerade operatörer. Båda dessa effekter bedöms dock som små. Företagen belastas också med något högre kostnader för att söka bygglov. Den sammantagna nettoeffekten för företagen är dock förmodligen liten, men positiv.

PTS får ökade tillsynskostnader genom att man får handlägga något fler samlokaliseringsärenden än i dag. PTS finansierar dock sina tillsynskostnader genom avgifter från anmälda operatörer, och därför kommer de ökade kostnaderna att betalas av företagen och ytterst av kunderna. Kommunerna får något större kostnader för bygglovsansökningar men å andra sidan får man troligen färre ansökningar. Kommunerna bör dessutom ha möjlighet att ta ut ökade kostnader genom ändrad avgiftsättning för denna typ av bygglov. Den sammantagna effekten på kommunernas kostnader för handläggning av bygglovsärenden avseende master bedöms därmed som liten eller ingen alls. De föreslagna regelförändringarnas effekter på drivkrafterna för investeringar, riskerna för kartellsamarbete och därmed marknadens långsiktiga effektivitet, bedömer utredningen blir små.

Utredningen konstaterar alltså att den sammantagna samhällsekonomiska effekten av förslagen är klart positiv.

Utredningen har övervägt om förslagen i detta betänkande kan ha effekter på den kommunala självstyrelsen, brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet, jämställdheten mellan kvinnor och män eller möjligheterna att uppnå de integrationspolitiska målen. Vår bedömning är att förslagen inte påverkar något av dessa mål.

Förslag till lag om ändring i lagen (2002:389) om elektronisk kommunikation

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2002:389) om elektronisk kommunikation att 4 kap. 14 § skall ha följande lydelse

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.
14 §

En operatör får även i annat fall än enligt 8 § 5 förpliktas att mot marknadsmässig ersättning tillhandahålla samlokalisering eller andra möjligheter till gemensamt utnyttjande av egendom eller annat, om det *krävs* för att skydda miljö, folkhälsa eller allmän säkerhet eller för att uppnå mål för fysisk planering

En operatör får även i annat fall än enligt 8 § 5 förpliktas att mot marknadsmässig ersättning tillhandahålla samlokalisering eller andra möjligheter till gemensamt utnyttjande av egendom eller annat, om det *är av betydelse* för att skydda miljö, folkhälsa eller allmän säkerhet eller för att uppnå mål för fysisk planering.

Ett förpliktande enligt första stycket kan även innefatta en skyldighet för den förpliktade att mot ersättning för uppkomna kostnader genomföra stagnering eller påbyggnad av en mast för elektronisk kommunikation eller andra liknande åtgärder som krävs för att ett tillhandahållande skall kunna ske.

När ersättning bestäms enligt första stycket skall beaktas den ersättning som skall utgå enligt andra stycket.

-
1. Denna lag träder i kraft den
 2. De nya bestämmelserna tillämpas även i de fall en ansökan kommit in till tillsynsmyndigheten före ikraftträdandet, om ärendet inte avgjorts av tillsynsmyndigheten före ikraftträdandet.

Riksdagens ombudsmän (JO), Riksrevisionen, Kammarrätten i Stockholm, Länsrätten i Stockholms län, Länsrätten i Göteborg, Länsrätten i Västerbottens län, Justitiekanslern, Domstolsverket, Rikspolisstyrelsen, Statskontoret, Skatteverket, Marknadsdomstolen, Kommerskollegium, Försvarsmakten, Ekonomistyrningsverket, Länsstyrelsen i Uppsala län, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Jämtlands län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Länsstyrelsen i Skåne län, Chalmers tekniska högskola, Stockholms universitet, Institutet för rättsinformatik, Kungl. Tekniska högskolan, Luleå tekniska universitet, Centrum för distansöverbyggande teknik, Radio- och TV-verket, Teracom AB, Boverket, Lantmäteriverket, Post- och telestyrelsen, Vägverket, Banverket, Luftfartsverket, Konkurrensverket, Glesbygdsverket, Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, Affärsverket svenska kraftnät, Krisberedskapsmyndigheten, TeliaSonera AB, Sveriges Kommuner och Landsting, Ekerö kommun, Södertälje kommun, Pajala kommun, Eskilstuna kommun, Skara kommun, Åre kommun, Vellinge kommun, Kalmar kommun, Trelleborgs kommun, Lantbrukarnas riksförbund, Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB, Näringslivets nämnd för regelgranskning (NNR), Näringslivets Telekommunikationsnämnd (NTK), Folkrorelserådet, Hela Sverige skall leva, Svenska IT-företagens Organisation (IT-företagen), Svenska Kabel-TV föreningen, Svenska stadsnätets föreningen, Sveriges Allmännyttiga Bostadsföretag (SABO), Sveriges Bostadsrättsföreningars Centralorganisation, Fastighetsägarna Sverige, Sveriges Internetoperatörers Forum (SOF), Villaägarnas riksförbund, Svenska Naturskyddsföreningen, Föreningen Sveriges Bygglövsgranskare och Byggnadsnämndssekreterare, Sveriges stadsarkitektförening, Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande, Ericsson Sverige AB, Hi3G Access AB, Tele2 i Sverige AB, TV4 AB, Vodafone Sverige AB, Svenska UMTS nät AB, Svensk Mobiltelefon AS, 3G Infrastructure Services AB, Swefour GSM, Quadracomm Wireless AB, Paradigm Communications Systems Ltd, Airnet Holding AB, Stokab, Göteborgs energi Gothnet AB, Region skåne, Interloop AB, Telenor AB, Spring mobil, 2T Broadcasting.

Förslag till lag om ändring i lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 14 § lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap. 14 §

En operatör får även i annat fall än enligt 8 § 5 förpliktas att mot marknadsmässig ersättning tillhandahålla samlokalisering eller andra möjligheter till gemensamt utnyttjande av egendom eller annat, om det *krävs för att skydda miljö, folkhälsa eller allmän säkerhet eller för att uppnå mål för fysisk planering.*

En operatör får, *efter ansökan av en annan operatör*, även i annat fall än enligt 8 § 5 förpliktas att mot marknadsmässig ersättning tillhandahålla *sökanden* samlokalisering eller andra möjligheter till gemensamt utnyttjande av egendom eller annat om det

1. är av betydelse för miljö eller för att uppnå mål för fysisk planering, eller

2. krävs för att skydda folkhälsa eller allmän säkerhet.

Ett förpliktande enligt första stycket får innefatta en skyldighet för den förpliktade att mot ersättning för uppkomna kostnader genomföra stagning eller påbyggnad av en mast för elektronisk kommunikation eller andra liknande åtgärder som krävs för att ett tillhandahållande skall kunna ske. Förpliktandet får inte innebära en skyldighet att byta ut en befintlig mast mot en ny.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2006.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2006-03-09

Närvarande: f.d. justitierådet Staffan Magnusson, justitierådet Leif Thorsson och f.d. regeringsrådet Karl-Ingvar Rundqvist.

Ändring i lagen om elektronisk kommunikation

Enligt en lagrådsremiss den 23 februari 2006 (Näringsdepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation.

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av rättssakkunnige Anders Nauclér, biträdd av departementssekreteraren Anna Gillholm.

Förslaget föranleder följande yttrande av *Lagrådet*:

I 4 kap. 14 § lagen om elektronisk kommunikation sägs f.n. att en operatör får även i annat fall än enligt 8 § 5 förpliktas att mot marknadsmissig ersättning tillhandahålla samlokalisering eller andra möjligheter till gemensamt utnyttjande av egendom eller annat, om det krävs för att skydda miljö, folkhälsa eller allmän säkerhet eller för att uppnå mål för fysisk planering.

Remissförslaget innebär till en början att förutsättningarna för att tvinga fram en samlokalisering eller liknande möjlighet till gemensamt utnyttjande mjukas upp, när det är fråga om hänsynen till miljöskydd och fysisk planering. Det föreslås att beslut om samlokalisering e.d. skall kunna meddelas redan om det är ”av betydelse för miljö eller för att uppnå mål för fysisk planering”.

Enligt Lagrådets mening bör orden ”av betydelse för miljö” bytas ut mot en mindre intetsägande formulering. Det förefaller lämpligt att knyta an till den nuvarande bestämmelsen och ange att den tilltänkta åtgärden skall vara ”av betydelse för att skydda miljön”.

Remissförslaget innebär också att den nu diskuterade paragrafen skall föras med ett nytt andra stycke där det föreskrivs att ett förpliktande enligt första stycket får innefatta en skyldighet för den förpliktade att genomföra vissa angivna åtgärder, bl.a. stagnering eller påbyggnad av en mast. Förpliktandet får dock, sägs det, inte innebära en skyldighet att byta ut en befintlig mast mot en ny.

I sammanhanget uppstår frågan om även den som har förpliktats att erbjuda samlokalisering e.d. enligt 4 kap. 8 § 5 kan åläggas att utföra åtgärder av de slag som anges i det nya andra stycket i 14 §. Formuleringen i 14 §:s inledning – ”även i annat fall än enligt 8 § 5” – kan tyda på att så skulle vara fallet. Varken i 8 § 5 eller de följande lagrummen sägs emellertid något om att ett förpliktande enligt 8 § 5 skulle kunna innefatta sådana skyldigheter som anges i 14 § andra stycket. Det framgår inte heller av förarbetena till 8 § 5 (se prop. 2002/03:110 s. 378) att lagrummet skall tolkas så.

Sakligt sett förefaller det knappast motiverat att den som drabbas av ett beslut om samlokalisering e.d. enligt 14 § skall kunna åläggas en skyldighet att vidta längre gående åtgärder än den som träffas av ett beslut enligt 8 § 5. Skäl talar således för att man låter de nya bestämmelserna i 14 § bli tillämpliga även i de fall som avses i 8 § 5. Frågan bör enligt Lagrådets mening övervägas.

Prop. 2005/06:191
Bilaga 5

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 16 mars 2006.

Närvarande: Statsministern Persson, statsråden Freivalds, Sahlin, Pagrotsky, Messing, Y. Johansson, Bodström, Sommestad, Karlsson, Nykvist, Andnor, Nuder, M. Johansson, Hallengren, Björklund, Holmberg, Jämtin, Österberg, Orback, Baylan.

Föredragande: statsrådet Messing

Regeringen beslutar proposition 2005/06:191 Ändring i lagen om elektronisk kommunikation.